

Soesterveen is kwetsbaar. Vandaar: verboden toegang.

Tim van den Broek toont een stukje veenmos.

REPORTAGE Mini-natuurgebiedje aan de zuidrand van Soest

Hoera, 't laatste restje hoogveen groeit!

Laarzen aan, kraag omhoog. Het is winderig en het miezert, het perfecte weer om het Soesterveen in te trekken. Baggeren door een zompig moeras. Het klinkt als een survivaltocht, maar verwacht geen eindeloze veenmoerassen. Het Soesterveen is een paar voetbalvelden groot. Maar het groeit!

Eric Lorier
e.lorier@mediahuis.nl

Soest ■ „Hier gaan we erin”, wijst boswachter Tim van den Broek van Natuurmonumenten. We wandelen vanaf de Wickslooterweg de natuur in. ‘Soesterveen, kwetsbaar natuurgebied, verboden toegang’ staat op het bordje. Maar met de boswachter erbij mag het. „Een verborgen pareltje”, belooft hij. En aan het eind van het pad ligt het dan, het enige stukje hoogveen in de provincie Utrecht. Het allerlaatste snippertje van wat ooit een uitgestrekt hoogveenmoeras was tussen Soest, Baarn en de Vuursche. Het domein van de levendba-

rende hagedis en de kamsalamander, het rijk van de kale jonker en de vleesetende zonnedaauw. „Hier kan je goed zien waar we mee bezig zijn”, wijst Van den Broek. „Rechts is het oude hoogveen dat we in 1927 hebben aangekocht, links zie je het gebied dat we er een paar jaar geleden hebben bijgekocht. Daar hebben we voedselrijke landbouwgrond met verdroogd veen afgeschraapt. Het is nu allemaal nog open water, maar dat moet gaan dichtgroeien. Eerst met bijvoorbeeld zegges, en daar tussenin moet het veenmos zich gaan vestigen. Want dat is ons doel hier: levend en groeiend veen. Zodat het veen toekomstbestendiger wordt, minder kwetsbaar.” En mer het veen ook de planten en dieren die er leven, want logischerwijs zitten soorten die in een veenlandschap leven behoorlijk in de gevarenzone als er nog maar weinig veen is.

Steeds hogere veenbulten
Maar eerst even terug. Want hoogveen, wat is dat eigenlijk? Dat is dus mos. De omgeving moet goed nat zijn, en het water voedselarm en mineraalrijk. Veenmos groeit bovenop zijn eigen resten en heeft als bijzondere eigenschap dat het twintig keer zijn eigen gewicht aan water kan vasthouden. De onderste lagen sterven af en worden samengeperst, bovenop groeit nieuw mos. En zo stapelt en stapelt het zich op. Jaar na jaar, eeuw na eeuw. Er ontstaan veenbulten en daartussendoor lopen slenken. Snel gaat het niet, het groeit met een millimeter per jaar. Afgraven gaat een stuk sneller. En dat is op grote schaal gebeurd, want hoogveen is

Het open water moet langzaam maar zeker gaan dichtgroeien.

prima brandstof. Graaf het af, laat het drogen en je hebt turf voor in de kachel. En: je houdt landbouwgrond over. En dat is wat er ook in Soest is gebeurd. De Praamgracht en de Wicksloot werden aangelegd om het gebied te ontwateren, het veen werd ontgonnen en het gevolg is dat het gebied is verdroogd en het veen is verdwenen. Op die ene snipper na. Daar heeft het waterschap samen met Natuurmonumenten maatregelen getroffen door stuwtjes te plaatsen en zo de waterstand hoog te houden.

Getackeld door bramen
Terwijl Tim van den Broek dat allemaal uitlegt - ondertussen een heel klein stukje veenbos plukkend om het te goed te laten zien (daar gaat weer een paar millimeter...) - lopen we verder door het oude hoogveen. Goed uitkijken om niet getackeld te worden door de bramentakken, oppassen om niet in een onverwacht diepe kuil te kuke-

len. Het regenwater dat op de flanken van de Utrechtse Heuvelrug valt kwelt hier decennia later weer omhoog. Mineraalrijk voedse-larm water, dat wordt vastgehouden door de veenmoslaag en waar weer andere plantjes van profiteren. De witte snavelbies bijvoorbeeld, dopheide, duizendknoop-fonteinkruid. Die zijn er nog, waar vele andere zijn verdwenen. Zoals de vlozegge, de vleeskleurige orchis en de beenbreek. „Er bestaat een beschrijving van iemand die in 1926 het hele toenmalige Soesterveen is doorgelopen en alle plantensoorten heeft genoteerd. Daardoor weten we dat die planten er toen nog wel waren. Het veen was toen een stuk groter trouwens.” „Ah, hier ben ik echt heel blij mee”, roept Tim van den Broek ineens, wijzend naar een van de waterplassen. „Hier zie je gebeuren wat er moet gebeuren: het veen breidde zich uit. Dit open water groeit dicht met zegge, en daar

Hier gebeurt het: hoe meer planten in het water hoe beter.

Het water groeit eerst dicht met zegges, daarna volgt hopelijk het veenmos.

Kleine zonnedaauw, het vleesetende plantje doet het goed in het Soester hoogveengebiedje.

FOTO: CASPAR HUIJDEMAN

„Hier ben ik echt heel blij mee, hier zie je gebeuren waar we het allemaal voor doen

gaat dat veenmos tussen zitten. Ik ben hier al een paar maanden niet geweest dus ik had dit nog niet gezien. Heel mooi dit, echt heel goed!” Hij plent met zijn laarzen het water in en plukt weer wat uit het water. „Weet je wat dit is? Klei-

ne zonnedaauw, een vleesetend plantje. Die blaadjes hebben plakkerige draadjes. Als daar een vliegje op gaat zitten komt ie niet meer weg. Langzaam vouwt dat blad zich om het insect heen en dat vliegje wordt dan verteerd. Daar onttrekt de plant zijn voedingsstoffen uit. Kijk, hier zie je die plakkerige druppels.”

Project van de lange adem

De uitbreiding van het Soesterveen is een project van de lange adem. Veenmos groeit zoals gezegd met een millimeter per jaar de hoogte in en een beetje veenlaag moet toch wel richting de meter gaan. Maar als traagheid een reden is om er niet aan te gaan beginnen gebeurt er nooit wat. „Een bos heb je ook maar niet zomaar hè. Je kan wel bomen planten, en na een aantal jaren zijn die groot, maar daarmee heb je nog niet alle organismen die bij een oud bos horen. Daar gaat een hele tijd overheen. Daarom

zijn al die mensen er ook zo fel op als ergens een oud stuk bos gekapt dreigt te worden.” Directe bedreigingen voor het Soesterveen zijn er op het moment niet, indirecte wellicht wel. Het klimaat bijvoorbeeld. Want het was dit voorjaar dan wel flink nat, die jaren ervoor was het kurkdroog. „Dat merk je hier dan ook echt wel. Niet dat je het mos onder je voeten hoort knisperen, maar het was echt een heel stuk droger dan nu.” En het woningbouwplan aan de rand van de bebouwde kom van Soest - een paar honderd meter verderop achter de Clemensstraat - is voor Van den Broek ook wel iets om in de gaten te houden. „Het is niet onze grond en ik ben de laatste om te zeggen dat je niet mag bouwen binnen de rode contouren. Maar er moet wel worden gekeken naar de consequenties. Wat betekent het bijvoorbeeld voor de waterstand in dit gebied? Dat moet van tevoren wel uitgezocht zijn.”

Inmiddels plonsen we door het nu nog open water weer terug richting Wickslooterweg. Diep is het nergens maar hier en daar zijn wel kuilen onder water, waarschuwt Van den Broek. „Dat houdt het avontuurlijk toch?” Grijs. Op de oever ligt een verlaten zwanenei, hoe het op die plek is beland is ons een raadsel want er is geen nest te zien. Net als Van den Broek zich afvraagt wat die lepelaar die geregeld in het Soesterveen landt daar te zoeken heeft. Vis is er niet, voor zover de boswachter weet. Dat hoeft ook niet, want daar doet Natuurmonumenten het niet voor in het Soesterveen. Leuk meegenomen, net als dat veen CO2 vasthoudt en helpt tegen de verdroging van de omgeving, maar het is niet waar het Natuurmonumenten in de eerste plaats om te doen is. „Wij zijn natuurbeheerders, dus daar doen we het voor. Voor het behoud van de historie aan natuur en erfgoed.”

Verboden toegang

Het Soesterveen is verboden gebied voor als je er niets te zoeken hebt, maar je mag er wel naar kijken. Dat kan het beste vanaf de Boerenstreek, het fietspad dat langs het veengebiedje gaat. Of gewoon vrijwilliger worden en mee gaan helpen met het beheer natuurlijk, er is genoeg te doen. Zo moeten bijvoorbeeld de opschietende berkenboompjes elke winter worden verwijderd, want anders is het veen binnen de kortste keren een berkenbos. Voor informatie en aanmelden: www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/soesterveen en beheer@natuurmonumenten.nl.

